

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوبه‌ها شیخ محمد صالح المنجد حفظه الله تعالى

موضوع:

احکام؛ حج، عمره و زیارت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پرسش

نویسنده: مرادی

کسی که مصدود بوده، با تلاش فراوان موفق شده است که در عصر روز نهم ذی الحجة، تنها به مدت ۱۵ دقیقه، در صحرای عرفات وقوف اضطراری داشته باشد و قبل از غروب آفتاب، از آنجا به مشعر الحرام رفته و تنها حدود ۲ دقیقه قبل از غروب آفتاب، در مشعر الحرام وقوف اضطراری داشته است. آیا وقوف او در مشعر الحرام قبل از غروب آفتاب، صحیح بوده است؟

همچنین، او مجبور شده است که به جای بیتوته در منا در شب دوازدهم ذی الحجة، به مسجد الحرام برود و تا اذان صبح در آنجا به عبادت پردازد، تا جایگزین یک شب بیتوته در منا گردد. آیا برای قبولی این عمل، بیداری بی وقفه شرط است و اگر برای چند لحظه یا چند دقیقه خواب غیر ارادی انسان را بگیرد، این عمل باطل می شود یا کفاره ای را واجب می کند؟

پاسخ

تاریخ: ۱۴۰۳/۴/۲۳

لطفاً به نکات زیر توجه فرمایید:

۱. بنا بر روایات متواتر، وقوف در عرفات تا غروب آفتاب واجب است و اگر کسی قبل غروب آفتاب از آن خارج شود، مرتکب گناه شده است و بنا بر نظر ابو حنیفه، شافعی و احمد باید حیوانی را قربانی کند^۱ و بنا بر روایتی از اهل بیت باید شتری را قربانی کند و اگر نمی تواند باید ۱۸ روزه بگیرد^۲، مگر اینکه جاهل بوده باشد؛ چراکه در این صورت، گناه و کفاره ای بر او نیست^۳.

۱. بنگرید به: الإشراف علی مذاهب العلماء لابن المنذر، ج ۳، ص ۲۱۳؛ اختلاف الأئمة العلماء لابن هبيرة، ج ۱، ص ۲۸۴.

۲. بنگرید به: الکافی للکلینی، ج ۴، ص ۴۶۸؛ تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۵، ص ۱۸۶.

۳. بنگرید به: تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۵، ص ۱۸۷.

۲. بنا بر روایات متواتر، وقت وقوف در مشعر، از طلوع فجر تا طلوع آفتاب روز عید است و به زنان، کودکان، پیران و سایر کسانی که عذری دارند رخصت داده شده است که شب عید در آن وقوف کنند و شب عید، از غروب آفتاب روز عرفه تا طلوع فجر روز عید است و برخی آن را از نیمه شب تا طلوع فجر روز عید دانسته‌اند. بنابراین، وقوف در مشعر قبل غروب آفتاب روز عرفه، صحیح نیست و کفایت نمی‌کند.

۳. ترک بیتوته در منا در شب‌های یازدهم و دوازدهم ذی الحجة، برای کسی که عذری دارد جایز است این شاء الله؛ چنانکه روایت شده است: «إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ رَخَّصَ لِرِجَالِ الْأَيْلِ فِي الْبَيْتُوتَةِ عَنْ مَنَى»^۱؛ «رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ به چوپان‌ها رخصت داد که در منا بیتوته نکنند» و برای کسی که عذری ندارد نیز، هرگاه در مکه مشغول عبادت باشد، جایز دانسته شده؛ چراکه «كَانَ فِي طَاعَةِ اللَّهِ»^۲؛ «در اطاعت خداوند بوده است» و شکی نیست که کارهای ضروری مانند توالف رفتن و خوردن و آشامیدن در حال گرسنگی و تشنگی، ناقض اشتغال به عبادت محسوب نمی‌شود و همچنین است چرت زدن ناخواسته، مگر اینکه به خوابی طولانی تبدیل شود؛ چراکه در این صورت، بنا بر روایتی از اهل بیت، باید گوسفندی را قربانی کند^۳.

بایگاه اطلاع رسانی دفتر منصورها شیخ حرانسان
مجلس ائمه اربعه اهل بیت

۱. موطأ مالك (روایة یحیی)، ج ۱، ص ۴۰۸؛ الجامع لابن وهب، ص ۷۳؛ مسند أحمد، ج ۳۹، ص ۱۹۲؛ مسند الدارمی، ج ۲، ص ۱۲۰۷؛ سنن أبي داود، ج ۲، ص ۲۰۲؛ المعرفة والتاریخ للفوسوی، ج ۲، ص ۲۱۴؛ السنن الكبرى للنسائی، ج ۴، ص ۲۲۱؛ صحیح ابن خزيمة، ج ۴، ص ۳۲۰
۲. الكافي للكليني، ج ۴، ص ۵۱۴؛ من لا يحضره الفقيه لابن بابويه، ج ۲، ص ۴۷۸؛ تهذيب الأحكام للطوسي، ج ۵، ص ۲۵۸
۳. بنگرید به: الإستبصار للطوسي، ج ۲، ص ۲۹۴.